

SYSTEM
Prawa Procesowego Cywilnego

Redaktor Naczelny
Tadeusz Ereciński

**POSTĘPOWANIE
PROCESOWE
PRZED SĄDEM
PIERWSZEJ INSTANCJI**

Postępowania odrębne
Postępowania przyspieszone

Redakcja naukowa
Sławomir Cieślak

II cz. 4

Wolters Kluwer

SYSTEM

Prawa Procesowego Cywilnego

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SYSTEM

Prawa Procesowego Cywilnego

Redaktor Naczelny Tadeusz Ereciński

Członkowie Rady Programowej

prof. dr hab. Sławomir Cieślak, prof. dr hab. Tadeusz Ereciński,
prof. dr hab. Paweł Grzegorzczak, sędzia SN Jacek Gudowski,
prof. dr hab. Andrzej Jakubecki, prof. dr hab. Janusz Jankowski,
prof. dr hab. Kazimierz Lubiński, prof. dr hab. Andrzej Marciniak,
prof. dr hab. Karol Weitz, prof. dr hab. Tadeusz Wiśniewski,
prof. dr hab. Feliks Zedler, dr hab. Andrzej Zieliński

- Tom I. Zagadnienia ogólne**
Paweł Grzegorzczak i Karol Weitz
- Tom II. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji**
Karol Weitz (cz. 1), Tadeusz Wiśniewski (cz. 2),
Sławomir Cieślak (cz. 3, 4 i 5)
- Tom III. Środki zaskarżenia** Jacek Gudowski
- Tom IV. Postępowanie nieprocesowe**
Tadeusz Ereciński, Kazimierz Lubiński (cz. 1)
Piotr Rylski, Marcin Wałasik (cz. 2, 3 i 4)
- Tom V. Postępowanie zabezpieczające**
Andrzej Jakubecki
- Tom VI. Postępowanie egzekucyjne**
Andrzej Jakubecki
- Tom VII. Międzynarodowe i europejskie prawo procesowe**
Paweł Grzegorzczak i Karol Weitz

**POSTĘPOWANIE
PROCESOWE
PRZED SĄDEM
PIERWSZEJ INSTANCJI**

**Postępowania odrębne
Postępowania przyspieszone**

**Redakcja naukowa
Sławomir Cieślak**

Autorzy:

Sławomir Cieślak
Marcin Kostwiński
Andrzej Olaś

II cz. 4

Poszczególne rozdziały tomu II cz. 4 napisali:

Sławomir Cieślak	rozd. 2
Marcin Kostwiński	rozd. 1
Andrzej Olaś	rozd. 3–5

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wykaz podstawowej literatury podawanej wyłącznie w zapisie skróconym	27
Wprowadzenie	35
ROZDZIAŁ 1. Postępowanie w sprawach gospodarczych	37
1. Uwagi ogólne	45
1.1. Wprowadzenie	45
1.2. Rys historyczny	46
1.3. Uwagi prawnoporównawcze	66
1.4. Cel postępowania	73
1.5. Charakter postępowania	99
1.6. Zagadnienia intertemporalne	109
2. Elementy statyczne postępowania	112
2.1. Uwagi ogólne	112
2.2. Przedmiotowy zakres postępowania	113
2.3. Podmioty postępowania	158
2.3.1. Uwagi wprowadzające	158
2.3.2. Sądy gospodarcze	158
2.3.3. Strony postępowania	163
2.4. Przekazanie sprawy	166
2.5. Rozpoznanie sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych	177
3. Elementy dynamiczne postępowania	183
3.1. Uwagi ogólne	183
3.2. Wymagania formalne pozwu i pierwszego pisma pozwanego	184
3.3. Organizacja postępowania i koncentracja materiału procesowego	194
3.4. Wyłączenie stosowania niektórych instytucji procesowych	214
3.5. Postępowanie dowodowe	216
3.5.1. Uwagi wprowadzające	216
3.5.2. Umowa dowodowa	217
3.5.3. Dowód z zeznań świadków	266
3.5.4. Dokumentowanie czynności stron	271
3.6. Koszty postępowania	280
3.7. Wyrok	284

ROZDZIAŁ 2. Postępowanie nakazowe	294
1. Wprowadzenie	303
2. Analiza historyczno-porównawcza postępowania nakazowego	305
2.1. Geneza i modyfikacje postępowań typu nakazowego (model <i>evidence, par preuve</i>) w Europie i Polsce	305
2.2. Podsumowanie analizy historyczno-porównawczej regulacji postępowania nakazowego	316
3. Miejsce postępowania nakazowego w systemie (strukturze) postępowania cywilnego	317
3.1. Wprowadzenie	317
3.2. Stosunek postępowania nakazowego do innych postępowań odrębnych w procesie cywilnym	320
3.2.1. Stosunek postępowania nakazowego do innych niż przyspieszone postępowań odrębnych w procesie cywilnym	320
3.2.2. Stosunek postępowania nakazowego do innych postępowań przyspieszonych	330
3.2.3. Powiązania wewnątrzsystemowe postępowań nakazowych (model <i>evidence, par preuve</i>), opartych na konstrukcji odwrócenia sporu, w wybranych obcych systemach procesowych z uwzględnieniem występujących w nich stadiów	334
3.3. Podsumowanie	348
4. Zakres przedmiotowy postępowania nakazowego	348
4.1. Wprowadzenie	348
4.2. Przedmiot postępowania nakazowego	349
4.3. Rodzaje roszczeń możliwych do objęcia nakazem sądu w postępowaniu nakazowym	354
5. Podmioty postępowania nakazowego	364
5.1. Wprowadzenie	364
5.2. Organy postępowania nakazowego	364
5.2.1. Organy postępowania nakazowego w ujęciu historyczno-porównawczym	364
5.2.2. Organy procesowe w pierwszej i drugiej fazie postępowania nakazowego	368
5.2.2.1. Sąd	368
5.2.2.2. Przewodniczący	380
5.2.2.3. Sędzia	383
5.2.2.4. Referendarz sądowy	385
5.2.2.5. Asystent sędziego	387
5.3. Uczestnicy postępowania nakazowego	388
6. Pierwsze stadium postępowania nakazowego	392
6.1. Wprowadzenie	392
6.2. Wszczęcie postępowań modelu <i>evidence (par preuve)</i> , opartych na konstrukcji odwrócenia sporu, w wybranych obcych systemach procesowych	392
6.3. Wszczęcie postępowania nakazowego	395
6.3.1. Elementy w strukturze dynamicznej postępowania nakazowego	395
6.3.1.1. Podział postępowania nakazowego na stadia	395

6.3.1.2.	Rezygnacja z wszczętych procedur nakazowych modelu <i>evidence (par preuve)</i> w obcych systemach prawnych	398
6.3.2.	Sposób (w tym forma) wszczęcia postępowania nakazowego	400
6.3.3.	Badanie pozwu w postępowaniu nakazowym pod względem formalnym i fiskalnym	412
6.4.	Rozpoznanie sprawy w pierwszym stadium postępowania nakazowego	415
6.4.1.	Wprowadzenie	415
6.4.2.	Dokumenty uzasadniające wydanie nakazu zapłaty	416
6.4.2.1.	Uwagi ogólne	416
6.4.2.2.	Dokument urzędowy jako podstawa wydania nakazu zapłaty	417
6.4.2.3.	Dokument prywatny jako podstawa wydania nakazu zapłaty	428
6.5.	Rozstrzygnięcia sądu po zbadaniu dopuszczalności powództwa oraz merytorycznej ocenie roszczenia procesowego	458
6.5.1.	Wprowadzenie	458
6.5.2.	Stwierdzenie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty	459
6.5.3.	Nakaz zapłaty	466
6.5.3.1.	Wydanie nakazu zapłaty i jego charakter prawny	466
6.5.3.2.	Formuła sentencji nakazu zapłaty	472
6.5.3.3.	Rektyfikacja nakazu zapłaty	475
6.5.3.4.	Szczególna moc wiążąca nakazu zapłaty	476
6.5.3.5.	Doręczenie nakazu zapłaty stronom	489
6.5.3.6.	Uchylenie nakazu zapłaty z urzędu (art. 480 ² § 5 k.p.c.)	494
7.	Dругie stadium postępowania nakazowego	496
7.1.	Wprowadzenie	496
7.2.	Zarzuty od nakazu zapłaty jako środek zaskarżenia	497
7.2.1.	Charakter prawny zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym	497
7.2.2.	Dopuszczalność zarzutów od nakazu zapłaty	499
7.2.2.1.	Wprowadzenie	499
7.2.2.2.	Istnienie nakazu zapłaty	499
7.2.2.3.	Właściwy dla danego orzeczenia środek zaskarżenia	503
7.2.2.4.	Legitymacja i interes prawny we wniesieniu zarzutów	504
7.2.2.5.	Forma wniesienia zarzutów	507
7.2.2.6.	Termin do wniesienia zarzutów	509
7.2.2.7.	Uiszczenie opłaty od zarzutów	513
7.2.2.8.	Badanie dopuszczalności zarzutów przez organy procesowe	514
7.3.	Zarzuty od nakazu zapłaty jako środek obrony pozwanego w procesie	517
7.3.1.	Sposoby obrony pozwanego po doręczeniu mu nakazu zapłaty	517
7.3.2.	Obrona pozwanego w drodze wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty	518
7.3.2.1.	Uwagi ogólne	518
7.3.2.2.	Zarzuty procesowe jako przyczyny zaskarżenia nakazu zapłaty	519

7.3.2.3. Zarzuty merytoryczne jako przyczyny zaskarżenia nakazu zapłaty	521
7.4. Odrębności w przebiegu drugiego stadium postępowania nakazowego	534
7.4.1. Uwagi wprowadzające	534
7.4.2. System koncentracji materiału procesowego w drugim stadium postępowania nakazowego	535
7.4.3. Szczególna regulacja dopuszczalności zmiany powództwa	538
7.4.4. Ograniczenie dopuszczalnych środków obrony pozwanego	546
7.4.4.1. Wprowadzenie	546
7.4.4.2. Wyłączenie dopuszczalności wytoczenia przez pozwanego powództwa wzajemnego	547
7.4.4.3. Ograniczenie dopuszczalności zgłoszenia zarzutu potrącenia	548
7.5. Zakończenie drugiego stadium postępowania nakazowego	558
7.5.1. Wprowadzenie	558
7.5.2. Cofnięcie zarzutów przez pozwanego	559
7.5.3. Przedmiot rozstrzygnięcia na podstawie art. 493 § 4 k.p.c.	562
7.5.4. Rodzaj posiedzenia sądu, na którym podejmowane są czynności decyzyjne kończące postępowanie na podstawie art. 493 § 4 k.p.c. ...	564
7.5.5. Postaci czynności decyzyjnych kończących postępowanie nakazowe na podstawie art. 493 § 4 zdanie drugie k.p.c.	565
7.5.5.1. Postaci czynności decyzyjnych w ujęciu historyczno-porównawczym	565
7.5.5.2. Utrzymanie w mocy nakazu zapłaty w całości lub części	566
7.5.5.3. Uchylenie nakazu zapłaty w całości lub części i orzeczenie o żądaniu pozwu	570
7.5.5.4. Zakończenie drugiego stadium postępowania nakazowego orzeczeniem o charakterze procesowym	575
8. Podsumowanie	579
 ROZDZIAŁ 3. Postępowanie upominawcze	 581
1. Geneza i rys historyczny postępowania upominawczego w polskim prawie procesowym cywilnym	589
2. Model postępowania upominawczego w prawie polskim <i>de lege lata</i> na tle rozwiązań austriackich i niemieckich	599
3. Stosowanie przepisów o postępowaniu upominawczym	607
3.1. Uwagi ogólne	607
3.2. Obligatoryjność postępowania upominawczego	608
3.3. Stosunek postępowania upominawczego do innych postępowań odrębnych	610
3.3.1. Uwagi ogólne	610
3.3.2. Postępowanie upominawcze a postępowanie nakazowe	611
3.3.3. Postępowanie upominawcze a europejskie postępowania transgraniczne	612
3.3.4. Postępowanie upominawcze a elektroniczne postępowanie upominawcze	614

3.3.5.	Postępowanie upominawcze a postępowanie uproszczone	617
3.3.6.	Postępowanie upominawcze w sprawach z zakresu prawa pracy	618
3.3.7.	Postępowanie upominawcze a postępowanie w sprawach gospodarczych	619
3.3.8.	Postępowanie upominawcze a postępowanie w sprawach własności intelektualnej	624
4.	Struktura postępowania upominawczego w ujęciu statycznym	626
4.1.	Podmioty postępowania	626
4.1.1.	Organy procesowe	626
4.1.1.1.	Właściwość sądu w postępowaniu upominawczym	626
4.1.1.2.	Skład sądu w postępowaniu upominawczym	627
4.1.1.3.	Przewodniczący w postępowaniu upominawczym	629
4.1.1.4.	Referendarz sądowy w postępowaniu upominawczym	630
4.1.1.5.	Notariusz w postępowaniu upominawczym? Uwagi <i>de lege ferenda</i>	634
4.1.2.	Uczestnicy postępowania upominawczego	637
4.2.	Zakres przedmiotowy postępowania upominawczego	642
5.	Struktura postępowania upominawczego w ujęciu dynamicznym (przebieg postępowania)	646
5.1.	Uwagi ogólne	646
5.2.	Pozew w postępowaniu upominawczym	647
5.3.	Rozpoznanie sprawy w postępowaniu upominawczym	649
5.3.1.	Uwagi wstępne	649
5.3.2.	Wstępna kwalifikacja sprawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym	650
5.3.3.	Badanie przesłanek procesowych oraz wymagań formalnych i fiskalnych pozwu	652
5.3.4.	Ostateczna kwalifikacja sprawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym	655
5.4.	Nakaz zapłaty	656
5.4.1.	Istota oraz treść, forma i postać nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym	656
5.4.2.	Przesłanki wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym	661
5.4.2.1.	Uwagi ogólne	661
5.4.2.2.	Oczywista bezzasadność roszczenia	664
5.4.2.3.	Wątpliwości co do okoliczności (twierdzeń o faktach) przytoczonych w treści pozwu	669
5.4.2.4.	Zależność zaspokojenia roszczenia od świadczenia wzajemnego	678
5.4.3.	Dopuszczalność częściowych nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym	679
5.4.4.	Doręczenie nakazu zapłaty pozwanemu w postępowaniu upominawczym	680
5.5.	Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym	687
5.5.1.	Istota i charakter prawny sprzeciwu w postępowaniu upominawczym	687

5.5.2.	Termin do wniesienia sprzeciwu	688
5.5.3.	Legitymacja do wniesienia sprzeciwu	692
5.5.4.	Właściwość sądu	694
5.5.5.	Forma i treść sprzeciwu w postępowaniu upominawczym	695
5.5.6.	Sprzeciw od nakazu zapłaty a powództwo wzajemne	704
5.5.7.	Sprzeciw od nakazu zapłaty a zarzut potrącenia	705
5.5.8.	Odrzucenie sprzeciwu	708
5.5.9.	Skutki wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym oraz postępowanie po wniesieniu sprzeciwu	710
5.5.9.1.	Uwagi ogólne	710
5.5.9.2.	Skutek bezpośredni sprzeciwu	712
5.5.9.3.	Skutek pośredni sprzeciwu i dalsze postępowanie w sprawie	713
5.5.9.4.	Wniesienie sprzeciwu a wyegzekwowanie świadczenia stwierdzonego nakazem zapłaty	719
5.5.9.5.	Postanowienie stwierdzające utratę mocy nakazu zapłaty ...	720
5.5.10.	Uchylenie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym z urzędu	724
5.5.11.	Uprawnomocnienie się nakazu zapłaty	728
6.	Podsumowanie	731
 ROZDZIAŁ 4. Elektroniczne postępowanie upominawcze		 735
1.	Geneza i cele elektronicznego postępowania upominawczego	742
2.	Model elektronicznego postępowania upominawczego jako przyspieszonego postępowania odrębnego o charakterze <i>ex parte</i> opartego na konstrukcji odwrócenia sporu	750
2.1.	Relacja elektronicznego postępowania upominawczego do „zwykłego” postępowania upominawczego – uwagi ogólne	750
2.2.	Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie przyspieszone	755
2.3.	Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie <i>ex parte</i> oparte na konstrukcji odwrócenia sporu	757
2.4.	Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie sumaryczne oparte na zasadzie kognicji <i>prima facie</i>	758
2.5.	Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie w sprawie roszczeń bezspornych	759
2.6.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a konstrukcja wyroku zaocznego i uznanie powództwa	761
2.7.	Fakultatywność elektronicznego postępowania upominawczego	762
2.8.	Model elektronicznego postępowania upominawczego a prawo do sądu i rzetelnego procesu – fikcja wymiaru sprawiedliwości?	763
3.	Stosunek elektronicznego postępowania upominawczego do innych postępowań odrębnych	768
3.1.	Uwagi ogólne	768
3.2.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a „zwykłe” postępowanie upominawcze – możliwość sukcesywnego prowadzenia obu postępowań ...	769
3.3.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a postępowanie nakazowe	771

3.4.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a europejskie postępowania transgraniczne	772
3.5.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a postępowanie uproszczone	772
3.6.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy	773
3.7.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a postępowanie w sprawach gospodarczych	773
3.8.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a postępowanie w sprawach własności intelektualnej	776
4.	Organy elektronicznego postępowania upominawczego	778
4.1.	Właściwość sądu w elektronicznym postępowaniu upominawczym	778
4.2.	Referendarz sądowy w elektronicznym postępowaniu upominawczym	782
5.	Zakres elektronicznego postępowania upominawczego	786
5.1.	Zakres przedmiotowy	786
5.1.1.	Uwagi ogólne	786
5.1.2.	Niedopuszczalność dochodzenia roszczeń, które stały się wymagalne w okresie dłuższym niż 3 lata przed dniem wniesienia pozwu	789
5.1.3.	Wyłączność dochodzenia świadczeń pieniężnych	793
5.1.4.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a sprawy przekazane do właściwości rzeczowej sądu okręgowego bez względu na wartość przedmiotu sporu	795
5.1.5.	Dopuszczalność przedmiotowych kumulacji roszczeń w elektronicznym postępowaniu upominawczym oraz przedmiotowych zmian powództwa	797
5.2.	Zakres podmiotowy	797
5.2.1.	Uwagi ogólne	797
5.2.2.	Współuczestnictwo w sporze i podmiotowe przekształcenia powództwa	798
5.2.3.	Niedopuszczalność elektronicznego postępowania upominawczego w razie braku możliwości doręczenia pozwanemu nakazu zapłaty w kraju	799
5.2.4.	Podmiotowe ograniczenia w dostępie do elektronicznego postępowania upominawczego o charakterze czysto faktycznym	799
5.2.5.	Elektroniczne postępowanie upominawcze a interwencja uboczna ...	802
6.	Forma czynności procesowych stron i sądu, akta sprawy oraz doręczenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym	803
6.1.	Uwagi ogólne	803
6.2.	Sposób wnoszenia pism procesowych przez strony	804
6.2.1.	Sposób wnoszenia pism procesowych przez powoda	804
6.2.2.	Sposób wnoszenia pism procesowych przez pozwanego	804
6.2.3.	Podpis elektroniczny	805
6.2.4.	Wykazanie umocowania oraz załączniki do pism procesowych w elektronicznym postępowaniu upominawczym	806
6.2.5.	Utrwalanie czynności organów procesowych w elektronicznym postępowaniu upominawczym	807
6.3.	Akta sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym	808

6.3.1.	Prowadzenie akt sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym	808
6.3.2.	Udostępnianie akt sprawy	809
6.4.	Doręczenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym	810
7.	Przebieg elektronicznego postępowania upominawczego	811
7.1.	Pozew w elektronicznym postępowaniu upominawczym	811
7.1.1.	Uwagi ogólne	811
7.1.2.	Wskazanie dowodów na poparcie twierdzeń pozwu	811
7.1.3.	Podanie numeru PESEL, NIP lub KRS dla pozwanego	813
7.1.4.	Oznaczenie daty wymagalności roszczenia	814
7.1.5.	Podpis	814
7.1.6.	Dokumenty wykazujące umocowanie	815
7.1.7.	Odpisy i załączniki	815
7.1.8.	Opłata od pozwu	815
7.1.9.	Skutki niezachowania wymagań formalnych pozwu	817
7.1.10.	Skazanie na grzywnę za podanie w pozwie nieprawidłowych informacji	819
7.1.11.	Umorzenie elektronicznego postępowania upominawczego na wniosek powoda zawarty w pozwie (stan prawny 1.03.2017–7.02.2020)	820
7.1.12.	Umorzenie elektronicznego postępowania upominawczego wskutek cofnięcia pozwu	823
7.2.	Rozpoznanie sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym	825
7.2.1.	Przesłanki wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym	825
7.2.2.	Skutki braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym	826
7.2.2.1.	Skutki braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym w stanie prawnym obowiązującym do 7.02.2020 r.	826
7.2.2.2.	Skutki braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w EPU po zmianach wprowadzonych na mocy nowelizacji z 4.07.2019 r.	828
7.2.3.	Wydanie i doręczenie pozwanemu nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym	829
7.3.	Zaskarżenie nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym	833
7.3.1.	Charakter prawny sprzeciwu od nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym	833
7.3.2.	Sposób wniesienia sprzeciwu	833
7.3.3.	Termin do wniesienia sprzeciwu	834
7.3.4.	Wymagania formalne oraz treść sprzeciwu	835
7.3.4.1.	Uwagi ogólne	835
7.3.4.2.	Wymagania co do treści sprzeciwu w stanie prawnym obowiązującym do 7.02.2020 r.	836
7.3.4.3.	Wymagania co do treści sprzeciwu od 7.02.2020 r.	838
7.3.5.	Skutki wniesienia sprzeciwu	839
7.3.5.1.	Uwagi ogólne	839

7.3.5.2.	Skutek bezpośredni	840
7.3.5.3.	Skutek pośredni	844
7.4.	Umorzenie elektronicznego postępowania upominawczego w stanie prawnym obowiązującym od 7.02.2020 r.	849
7.4.1.	Postanowienie o umorzeniu postępowania – uwagi ogólne	849
7.4.2.	Koszty elektronicznego postępowania upominawczego	850
7.4.3.	Umorzenie elektronicznego postępowania upominawczego a skutki powództwa wytoczonego w tym postępowaniu	855
8.	Podsumowanie	859
ROZDZIAŁ 5. Postępowanie uproszczone		863
1.	Charakter i cele postępowania uproszczonego	872
2.	Tło historyczne i prawnoporównawcze (zarys)	875
3.	Zakres zastosowania postępowania uproszczonego	880
3.1.	Zakres podmiotowy	880
3.2.	Zakres przedmiotowy	881
3.2.1.	Uwagi wstępne	881
3.2.2.	Stan prawny obowiązujący do 7.11.2019 r.	884
3.2.3.	Stan prawny obowiązujący od 7.11.2019 r.	892
4.	Możliwość wyłączenia stosowania przepisów o postępowaniu uproszczonym	901
4.1.	Uwagi wstępne	901
4.2.	Stan prawny obowiązujący do 7.11.2019 r.	905
4.3.	Stan prawny obowiązujący od 7.11.2019 r.	906
5.	Stosunek postępowania uproszczonego do innych postępowań odrębnych	911
5.1.	Uwagi ogólne	911
5.2.	Postępowanie uproszczone a postępowanie nakazowe	913
5.3.	Postępowanie uproszczone a postępowanie upominawcze	914
5.4.	Postępowanie uproszczone a elektroniczne postępowanie upominawcze	916
5.5.	Postępowanie uproszczone a europejskie postępowania transgraniczne	917
5.5.1.	Wprowadzenie	917
5.5.2.	Postępowanie uproszczone a europejskie postępowanie nakazowe	917
5.5.3.	Postępowanie uproszczone a europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń	918
5.6.	Postępowanie uproszczone a postępowanie w sprawach gospodarczych	919
5.7.	Postępowanie uproszczone a postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy	921
5.8.	Postępowanie uproszczone a postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	924
5.9.	Postępowanie uproszczone a postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania	926
5.10.	Postępowanie uproszczone a postępowanie w sprawach własności intelektualnej	927
5.11.	Postępowanie uproszczone a tzw. postępowania regulacyjne	927
6.	Odrębności postępowania uproszczonego od postępowania zwykłego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji	928
6.1.	Urzędowe formularze	928

6.1.1.	Obowiązek posługiwania się przez strony urzędowymi formularzami w stanie prawnym obowiązującym do 7.11.2019 r.	928
6.1.2.	Zniesienie obowiązku posługiwania się przez strony urzędowymi formularzami na mocy nowelizacji z 4.07.2019 r.	931
6.2.	Opłata od pozwu	933
6.3.	Kaucja akcyjna w postępowaniu uproszczonym	935
6.4.	Organizacja postępowania, w tym posiedzenia przygotowawcze w postępowaniu uproszczonym oraz koncentracja materiału procesowego ...	936
6.5.	Ograniczenie dopuszczalności kumulacji i rozdrabniania roszczeń	946
6.5.1.	Kumulacja roszczeń w postępowaniu uproszczonym	946
6.5.2.	Rozdrabnianie roszczeń w postępowaniu uproszczonym	953
6.6.	Zakaz przedmiotowych i podmiotowych przekształceń procesu	955
6.6.1.	Uwagi ogólne	955
6.6.2.	Postępowanie uproszczone a przedmiotowe zmiany powództwa	956
6.6.3.	Postępowanie uproszczone a podmiotowe zmiany powództwa	959
6.7.	Ograniczenia dopuszczalności w zakresie środków obrony pozwanego	961
6.7.1.	Uwagi ogólne	961
6.7.2.	Postępowanie uproszczone a powództwo wzajemne	961
6.7.3.	Postępowanie uproszczone a zarzut potrącenia	964
6.7.4.	Odstąpienie od stosowania przepisów o postępowaniu uproszczonym a zakaz powództwa wzajemnego i zarzutu potrącenia	970
6.8.	Szczególne ograniczenia i ułatwienia dowodowe	973
6.8.1.	Uwagi ogólne	973
6.8.2.	Dowód z opinii biegłego i <i>ius moderandi</i> w stanie prawnym obowiązującym do 7.11.2019 r.	974
6.8.3.	Dowód z opinii biegłego i <i>ius moderandi</i> w stanie prawnym obowiązującym od 7.11.2019 r.	980
6.8.4.	Niepołączalność ról procesowych świadka i biegłego do 7.11.2019 r.	993
6.8.5.	Dopuszczalność kumulacji ról procesowych świadka i biegłego w postępowaniu uproszczonym od 7.11.2019 r. („świadek-ekspert”)	997
6.9.	Zgłoszenie wniosku o uzasadnienie wyroku ustnie do protokołu	1000
6.10.	Zrzeczenie się prawa do doręczenia uzasadnienia wyroku	1002
6.11.	Zrzeczenie się prawa do apelacji	1003
6.12.	Uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji w sprawach „bagatelnych” ...	1010
7.	Odrębności postępowania uproszczonego od postępowania zwykłego w postępowaniu przed sądem drugiej instancji	1014
7.1.	Uwagi wstępne	1014
7.2.	Model apelacji oraz zakres postępowania dowodowego przed sądem drugiej instancji w postępowaniu uproszczonym	1015
7.2.1.	Stan prawny obowiązujący do 7.11.2019 r.	1015
7.2.2.	Stan prawny obowiązujący od 7.11.2019 r.	1021
7.3.	Zarzuty w apelacji uproszczonej i inne podstawy apelacji	1024
7.3.1.	Cel i geneza regulacji	1024
7.3.2.	Zarzuty apelacyjne w apelacji uproszczonej <i>de lege lata</i>	1026
7.4.	Opłata od apelacji w postępowaniu uproszczonym	1031

Spis treści

7.5. Skład sądu w uproszczonym postępowaniu apelacyjnym	1032
7.6. Dopuszczalność rozpoznania apelacji uproszczonej na posiedzeniu niejawnym	1035
7.7. Oddalenie apelacji	1039
7.8. Uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji w postępowaniu uproszczonym	1041
8. Odrębności w zakresie zaskarżania orzeczeń sądu drugiej instancji w postępowaniu uproszczonym	1047
8.1. Skarga kasacyjna	1047
8.2. Zażalenie do Sądu Najwyższego na kasatoryjny wyrok sądu drugiej instancji	1048
9. Podsumowanie	1050
Skorowidz	1053
O Autorach	1063

WPROWADZENIE

Tom II część 4 *Systemu Prawa Procesowego Cywilnego* obejmuje postępowania odrębne w procesie cywilnym zaliczane do tzw. postępowań przyspieszonych. W części 3 tomu II przedstawione są zagadnienia ogólne dotyczące postępowań odrębnych oraz te procedury odrębne, które wprowadzono w celu zapewnienia szczególnej ochrony prawnej przy rozpoznawaniu niektórych kategorii spraw cywilnych. Objętość rozdziałów obejmujących procedury odrębne nie pozwoliła na ich zamieszczenie w jednym woluminie. Celowym zabiegiem Rady Programowej *Systemu* było natomiast wyłączenie z tomu II prezentacji dwóch europejskich postępowań w sporach transgranicznych, jakimi są: europejskie postępowanie nakazowe oraz europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń. Rozważania dotyczące tych procedur zostaną zamieszczone w tomie VII *Systemu*, poświęconym międzynarodowemu i europejskiemu prawu procesowemu, tak by zapewnić w nim kompleksowe przedstawienie regulacji prawa procesowego mającego swoje źródło w prawie UE.

Niejednolita struktura procesu cywilnego i wciąż wzrastająca liczba szczególnych rodzajów procesu w polskim systemie postępowania cywilnego, jak również wszechstronne i systemowe ich opracowanie przez poszczególnych Autorów sprawiły, że w niniejszej części tomu II zamieszczono procedury, których funkcją jest udzielanie ochrony prawnej interesowi indywidualnemu. Ochrona interesu zbiorowego i grupowego w sprawach cywilnych w szczególnych rodzajach procesu cywilnego została zaś wyłączona do części 5 tomu II.

W konsekwencji przyjętych założeń niniejszy tom II część 4 składa się z pięciu rozdziałów. Wszechstronność charakterystyki procedur odrębnych stanowiących postępowania przyspieszone w procesie cywilnym jest zapewniona dzięki poddaniu ich badaniu z punktu widzenia statyki, dynamiki oraz zachodzących relacji między różnymi rodzajami postępowań procesowych, które mogą posłużyć do rozpoznania tej samej sprawy cywilnej. Sposób ujmowania zagadnień procesowych cechuje swego rodzaju „ponadczasowość” – to oznacza, że oprócz obowiązującego stanu prawnego sygnalizowano w nich również kierunki projektowanych jego zmian, a także postulaty *de lege*

ferenda pod adresem ustawodawcy. Podobnie jak w wypadku pozostałych tomów *Systemu*, w toku prac nad tomem obejmującym procedury odrębne w procesie cywilnym przywiązywano szczególną wagę do utrzymania niezbędnej cezurę rozdzielającej odrębne formy prawniczych opracowań naukowych, w tym zwłaszcza do odróżnienia systemowego ujęcia od wypowiedzi w formie komentarzowej, w wypadku której podstawowe znaczenie ma szczegółowa egzegeza obowiązujących przepisów prawnych. W przeciwieństwie do ostatnio wymienionej formy, w niniejszym tomie główny nacisk położono wobec tego na ocenę obowiązującej regulacji procedur odrębnych na różnych płaszczyznach. Oceny tej dokonywano pod kątem realizacji w tych procedurach niezbędnych założeń aksjologicznych, które znajdują swój wyraz w zasadach procesowych mających swoje normatywne umocowanie w Konstytucji RP i umowach międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę.

Tom II część 4 *Systemu* jest dziełem zbiorowym. W jego przygotowaniu uczestniczyło trzech Autorów, którzy prowadzą badania naukowe w Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie Łódzkim. Wyrażam podziękowania Autorom za przyjęcie zaproszenia do przygotowania poszczególnych rozdziałów.

Łódź, 18 października 2022 r.

prof. dr hab. Sławomir Cieślak

ROZDZIAŁ 1

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH GOSPODARCZYCH

1. Uwagi ogólne	45
1.1. Wprowadzenie	45
1.2. Rys historyczny	46
1.3. Uwagi prawnoporównawcze	66
1.4. Cel postępowania	73
1.5. Charakter postępowania	99
1.6. Zagadnienia intertemporalne	109
2. Elementy statyczne postępowania	112
2.1. Uwagi ogólne	112
2.2. Przedmiotowy zakres postępowania	113
2.3. Podmioty postępowania	158
2.3.1. Uwagi wprowadzające	158
2.3.2. Sądy gospodarcze	158
2.3.3. Strony postępowania	163
2.4. Przekazanie sprawy	166
2.5. Rozpoznanie sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych	177
3. Elementy dynamiczne postępowania	183
3.1. Uwagi ogólne	183
3.2. Wymagania formalne pozwu i pierwszego pisma pozwanego	184
3.3. Organizacja postępowania i koncentracja materiału procesowego	194
3.4. Wyłączenie stosowania niektórych instytucji procesowych	214
3.5. Postępowanie dowodowe	216
3.5.1. Uwagi wprowadzające	216
3.5.2. Umowa dowodowa	217
3.5.3. Dowód z zeznań świadków	266
3.5.4. Dokumentowanie czynności stron	271
3.6. Koszty postępowania	280
3.7. Wyrok	284

Literatura: Altherr H., *Das Handelsgericht des Kantons St. Gallen*, Zürich 1979; Berger-Delhey U., *Der Handelsrichter und sein Amt*, DRiZ 1989; Błaszczak Ł., *Problematyka umów dowodowych w sądowym postępowaniu cywilnym ze szczególnym uwzględnieniem dowodu z opinii biegłego ad hoc* [w:] *Rola biegłego w postępowaniach sądowych*, red. Ł. Błaszczak

czak, K. Markiewicz, Wrocław 2016; Błaszczak Ł., *Umowa dowodowa jako przykład nowej instytucji w Kodeksie postępowania cywilnego (art. 458⁹ k.p.c.)*, „Palestra” 2019/11–12; **Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I.**, *Postępowanie cywilne*, 2020; **Bury P.**, *Umowy dowodowe w postępowaniu w sprawach gospodarczych* [w:] *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w praktyce*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, M. Malczyk, Warszawa 2020; **Cagara J.**, *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, NP 1971/1; **Chrapoński D.**, *Odrębne postępowanie w sprawach gospodarczych – zarys regulacji*, „Palestra” 2019/11–12; **Cieślak S.**, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, M. Praw. 2010/7; Cieślak S., *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008; Cieślak S., *Postępowania przyspieszone w procesie cywilnym. Zarys postępowania nakazowego, upominawczego i uproszczonego*, Warszawa 2004; Cieślak S., *Powiązania*; Cieślak S., *System postępowań przyspieszonych w procesie cywilnym po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonych w życie w latach 2008–2010* [w:] *Księga ku czci Profesora T. Erecińskiego*, t. 1; Cieślak S., *Zyciorys Profesora Janusza Jankowskiego* [w:] *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*; **Dalka S.**, *Efektywność postępowania nakazowego i upominawczego w procesie cywilnym*, „Palestra” 1978/5–6; Dalka S., *Idea jednolitego sądu w sprawach cywilnych* [w:] *Księga ku czci Z. Resicha*; Dalka S., *Nakazy zapłaty jako podstawa egzekucji sądowej i zabezpieczenia roszczeń*, PES 1996/16; Dalka S., *Ochrona*; Dalka S., *Postępowanie nakazowe i upominawcze w świetle nowelizacji k.p.c.*, „Rejent” 1997/7–8; Dalka S., *Postępowanie w sprawach gospodarczych przed sądami powszechnymi*, „Palestra” 1990/1; **Derlatka J.**, *Dowód z przesłuchania stron w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych – rozważania na tle umowy dowodowej*, M. Praw. 2020/10; Derlatka J., *Powoływanie przez strony twierdzeń i dowodów w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych*, M. Praw. 2020/1; **Dolecki H.**, *Ciężar dowodu w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1998; **Draniewicz B., Piebiak Ł.**, *Postępowania odrębne*; **Drapała P.**, *Odpowiedzialność odszkodowawcza pełnomocnika rzekomego*, PPH 2002/9; **Dziurda M.**, *Legitymacja procesowa a szczególna zdolność sądowa* [w:] *Dostęp do ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, E. Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2021; Dziurda M., *Postępowanie w sprawach własności intelektualnej z perspektywy systemowej*, PS 2020/10; Dziurda M., *Skutki niepominięcia spóźnionego dowodu*, M. Praw. 2020/3; Dziurda M., *Szczególna zdolność sądowa*, Warszawa 2019; **Dziurda M., Szrajer M.**, *Postępowanie gospodarcze według nowych przepisów*, PPH 2020/1; **Eickmann K.W.**, *Beweisverträge im Zivilprozeß*, Bochum 1987; **Ereciński T.**, *O potrzebie nowego kodeksu postępowania cywilnego*, PiP 2004/3; Ereciński T., *Postępowania odrębne de lege lata i de lege ferenda* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego. Szczecin-Niechorze, 28–30.09.2007 r.*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009; **Ereciński T., Weitz K.**, *Efektywność ochrony prawnej udzielanej przez sądy w Polsce*, PS 2005/10; Ereciński T., Weitz K., *Prawda i równość stron w postępowaniu cywilnym a orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego* [w:] *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego, Serock k. Warszawy, 24–26.09.2009*, red. T. Ereciński, K. Weitz, Warszawa 2010; *Europäische Handelsgerichts-*

barkeit, t. 1, red. A. Brunner, Bern 2009; **Feliga P.**, *Sprawiedliwe załatwienie sprawy gospodarczej jako cel odrębności postępowania w sprawach gospodarczych (art. 458¹–458¹³ KPC)* [w:] *Reforma czy kolejna nowelizacja? Uwagi na tle ustawy z 4.7.2019 r. zmieniającej KPC*, red. P. Rylski, Warszawa 2020; **Fenichel Z.**, *Polskie prawo prywatne i procesowe. Studia*, Kraków 1936; **Fierich X.**, *Projekty polskiej procedury cywilnej w oświetleniu nauki o stosunku procesowym*, Warszawa 1924; **Flaga-Gieruszyńska K.**, *Postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych*, Warszawa 2002; Flaga-Gieruszyńska K., *Rozwój sądownictwa gospodarczego w Polsce – zagadnienia wybrane*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Rozprawy Prawnicze” 2014/14; Flaga-Gieruszyńska K., *Szybkość, sprawność i efektywność postępowania cywilnego – zagadnienia podstawowe*, „Zeszyty Naukowe” KUL 2017/3; **Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A.**, *Kodeks*, 2019; **Flejszar R.**, *Postępowania przyspieszone po zmianach wprowadzonych nowelizacją KPC z 4.7.2019 r.*, M. Praw. 2019/21; Flejszar R., *Postępowanie nakazowe i postępowanie upominawcze po nowelizacji z 4.7.2019 r. – wybrane zagadnienia* [w:] *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w praktyce*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, M. Malczyk, Warszawa 2020; Flejszar R., *Postępowanie w sprawach gospodarczych. Komentarz*, Warszawa 2007; Flejszar R., *Przedsiębiorca*; Flejszar R., *Zasada dyspozycyjności w procesie cywilnym*, Warszawa 2016; **Frąckowiak J.**, *Instytucje prawa handlowego w kodeksie cywilnym*, „Rejent” 2003/6; **Gapska E.**, *Umowy dowodowe* [w:] *System PC*, t. 2, red. Ł. Błaszczak, 2021; **Giario M.**, *Artykuł 458¹¹ KPC na tle unormowania formy czynności prawnych*, M. Praw. 2021/8; **Gil I., Marszałkowska-Krześ E.**, *Sprawa gospodarcza. Kognicja sądów w sprawach gospodarczych*, Wrocław 2020; **Gnela B., Lachner J.**, *Uwagi na temat projektowanej reformy sądownictwa gospodarczego w Polsce*, PPH 2010/2; **Gniewek E.**, *Prawo rzeczowe*, Warszawa 2010; **Gołąb S.**, *Projekty polskiej procedury cywilnej. Powstanie – uzasadnienie – zdania odrębne*, Kraków 1930; **Gołąb S., Wusatowski Z.**, *Kodeks postępowania cywilnego*, cz. 1 i 2, Kraków 1933; **Gonera K.**, *Kierunki uproszczenia procedury cywilnej*, „Jurysta” 1999/12; **Górniak K.**, *Umowy dowodowe w procesie cywilnym*, TPP 2019/4; **Grykiel J.**, *Pojęcie działalności gospodarczej i zawodowej w rozumieniu art. 43¹ k.c.*, St. Praw. 2005/4; **Grzegorzczak P.**, *Postępowania odrębne w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Gurgul S.**, *Zbytec przedmiotu najmu mieszkania w toku upadłości towarzystwa budownictwa mieszkaniowego*, M. Praw. 2006/16; **Gutowski M.**, *Nieważność czynności prawnej*, Warszawa 2012; Gutowski M., *Potrącenie w postępowaniu nakazowym – relacja między prawem materialnym a procesowym*, PPH 2004/9; **Gwóźdź K.**, *Postępowanie w sprawach gospodarczych jako postępowanie odrębne – novum czy powrót do przeszłości?* [w:] *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w praktyce*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, M. Malczyk, Warszawa 2020; **Hahn K.**, *Die gesamten Materialien zur Civilprozeßordnung*, t. 2, Berlin 1880; **Harla A.G.**, *Pojęcie kupca i przedsiębiorcy w prawie polskim (1918–2005)*, PPH 2006/12; **Jäckel H.**, *Beweisvereinbarungen im Zivilrecht. Wirksamkeit und Wirkungen aus materiell-rechtlicher und prozessualer Sicht*, Köln 2007; **Jakubecki A.**, *Koncentracja materiału procesowego w postępowaniu cywilnym A.D. 2019 – dyskrecjonalna władza sędziego czy prekluzja?* [w:] *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*,

red. M. Dziurda, T. Zembrzusi, Warszawa 2021; Jakubecki A., *Opinia o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (projekt z 27.11.2017 r.)*, Warszawa 2018; Jakubecki A., *Poddanie się egzekucji w akcie notarialnym*, „Rejent” 1998/12; **Janiszewska B.**, *Uwagi o potrąceniu wierzytelności w postępowaniu nakazowym*, PUG 2006/7; **Jankowski J.**, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego*, cz. 1, *Postępowanie rozpoznawcze*, M. Praw. 2012/1; Jankowski J., *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego mocą ustawy z 4.7.2019 r.*, M. Praw. 2019/18; Jankowski J., *Postępowanie uproszczone w procesie cywilnym*, M. Praw. 2000/10; Jankowski J., *Przebieg postępowania egzekucyjnego, upadłościowego i układowego. Struktura postępowań w ujęciu dynamicznym*, Kraków 1999; **Jankowski J., Cieślak S.**, *Wybrane propozycje zmian Kodeksu postępowania cywilnego zawarte w rządowym projekcie z 30 stycznia 2006 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, „Palestra” 2006/7–8; **Jarocho A.**, *Dowód z zeznań świadków w postępowaniu w sprawach gospodarczych* [w:] *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, red. M. Dziurda, T. Zembrzusi, Warszawa 2021; Jarocho A., *Szybkość w postępowaniu w sprawach gospodarczych* [w:] *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z 4 lipca 2019 r.*, red. S. Cieślak, Łódź 2020; **Jaśkiewicz J.**, *Poznanie faktów w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013; **Jędrzejewska M.**, *Modele postępowania w cywilnych sprawach „drobnych i prostych”. Model sądowy, arbitrażowy, administracyjny*, „Palestra” 1977/7; Jędrzejewska M., *Wpływ czynności procesowych na bieg przedawnienia*, Warszawa 1984; **Kaczmarek-Templin B.**, *Dowód z dokumentu* [w:] *System PC*, t. 2, red. Ł. Błaszczak, 2021; **Karolczyk B.**, *Koncentracja materiału procesowego w postępowaniu cywilnym przed sądem pierwszej instancji*, Warszawa 2013; Karolczyk B., *Nakaz zapłaty* [w:] *System*, t. 2, cz. 2, red. T. Wiśniewski; **Katner W.J.**, *Drogi i bezdroża prawnej regulacji przedsiębiorczości w Polsce w latach transformacji ustrojowej i akcesji unijnej aż po dzień dzisiejszy – zarys oceny i studium przypadków* [w:] *Studia i rozprawy. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Andrzejowi Całusowi*, red. A. Janik, Warszawa 2009; Katner W.J., *Kupiec, podmiot gospodarczy, przedsiębiorca. Ewolucja pojęciowa*, GSP 1999/5; Katner W.J., *Pojęcie przedsiębiorcy – w odpowiedzi na artykuł dr A. G. Harli*, PPH 2007/4; **Klawonn W.**, *Nakaz zapłaty jako tytuł zabezpieczenia*, PPE 2006/4–6; **Klimaszewska A.**, *Code de commerce – francuski Kodeks handlowy z 1807 r.*, Gdańsk 2011; **Knoppek K.**, *Dowody i postępowanie dowodowe w sprawach cywilnych po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4.07.2019 r.*, „Palestra” 2019/11–12; Knoppek K., *Procesowe konsekwencje wprowadzenia do prawa cywilnego legalnej definicji dokumentu oraz formy dokumentowej* [w:] *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi T. Wiśniewskiemu*; Knoppek K., *Umowy dowodowe w postępowaniu w sprawach gospodarczych a cele procesu cywilnego* [w:] *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z 4 lipca 2019 r.*, red. S. Cieślak, Łódź 2020; *Kodeks*, red. A. Jakubecki, 2019; *Kodeks*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek; *Kodeks*, red. E. Marszałkowska-Krzesł, 2021; *Kodeks*, red. P. Rylski; *Kodeks*, t. 1, red. M. Manowska, 2021; *Kodeks*, t. 1, red. T. Szanciło, 2019; *Kodeks*, t. 1A, red. A. Góra-Błaszczkowska, 2020; *Kodeks*, t. 1B, red. A. Góra-Błaszczkowska, 2020; *Kodeks*, t. 2, red. T. Erciński, 2007; *Kodeks*, t. 2, red. M. Manowska, 2021; *Kodeks*, t. 2, red. T. Wiśniewski, 2021; *Kodeks*, t. 2, red. T. Zembrzusi, 2020; *Kodeks*, t. 3, red. A. Marciniak, 2020; *Kodeks cywilny*, t. 1, Ko-

mentarz do art. 1–352, red. M. Gutowski, t. 1, Warszawa 2018; *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019; *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2019, 2020, 2021; *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Załucki, Warszawa 2019; *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, Art. 1–449¹⁰, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020; *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, red. M. Pyziak-Szafnicka, P. Księżak, Warszawa 2014; **Koliadko I.N.**, *Kodifikation der Zivil- und Wirtschaftsprozessgesetzgebung in der Republik Belarus: Konzept und Hauptnovellen* [w:] *Reform des Zivil- und Wirtschaftsprozessrechts in den Mitgliedstaaten der GUS*, red. M.M. Boguslawskij, A. Trunk, Bielefeld 2004; **Komarov V.**, *Aktuelle Probleme der Reform zivilprozessrechtlicher und arbitrageprozessrechtlicher Gesetzgebung in der Ukraine* [w:] *Reform des Zivil- und Wirtschaftsprozessrechts in den Mitgliedstaaten der GUS*, red. M.M. Boguslawskij, A. Trunk, Bielefeld 2004; *Konstytucja RP*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016; *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, LEX 2021; **Korzan K.**, *Nowa regulacja modelu rozstrzygania sporów gospodarczych* [w:] *Prace prawnicze wydane dla uczczenia pracy naukowej Karola Gandora*, red. M. Pazdan, M. Sośniak, M. Staszaków, Katowice 1992; Korzan K., *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 1997; **Kostwiński M.**, *Merytoryczne rozpoznanie*; Kostwiński M., *Postępowanie nakazowe i upominawcze po nowelizacji k.p.c. z 4 lipca 2019 r. a postulat szybkości postępowania cywilnego oraz zasada równości* [w:] *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z 4 lipca 2019 r.*, red. S. Cieslak, Łódź 2020; Kostwiński M., *Stosowanie prawa obcego w postępowaniach przyspieszonych* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy*, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Ł. Błaszczak, Sopot 2016; Kostwiński M., *Unieważnienie prawomocnego orzeczenia wydanego w postępowaniu cywilnym*, M. Praw. 2014/7; Kostwiński M., *Zarzut potrącenia w postępowaniu nakazowym*, TPP 2020/1; **Kościółek A.**, *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012; Kościółek A., *Zasady postępowania dowodowego. Klasyfikacja* [w:] *Dostęp do ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, E. Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2021; **Kotowicz M., Marciniak S.**, *W kwestii dopuszczalności uchylecia nakazu zapłaty jako tytułu zabezpieczenia*, PPC 2017/2; **Kovalyshyn O.**, *Novellierung der ukrainischen Zivilprozessordnung*, WiRO 2018; **Kramer E.**, *Die Geschichte der Handelsgerichtsbarkeit* [w:] *Handelsgerichte im Rechtsvergleich*, t. 2, red. A. Brunner, Bern 2012; **Kulski R.**, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r.*, M. Praw. 2019/21; Kulski R., *Odrębności postępowania w sprawach gospodarczych*, M. Praw. 2019/21; Kulski R., *Umowy dowodowe w postępowaniu cywilnym (rozważania na tle prawnoporównawczym)* [w:] *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd katedr postępowania cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, Kraków 2006; Kulski R., *Umowy procesowe w postępowaniu cywilnym*, Kraków 2006; **Kuniewicz Z.**, *Uwagi o formie pełnomocnictwa*, „Rejent” 2000/6; **Lejserow A., Frommert R.**, *Die Wirtschaftsgerichtsbarkeit in Belarus*, WiRO 2000; **Lic J., Łuc M.**, *Definicje pojęć „działalność gospodarcza” i „przedsiębiorca” (potrzeba rewizji)*, PiP 2008/10; **Litauer J.J.**, *Komentarz do procedury cywilnej. Postępowanie sporne, postępowanie zabezpieczające*, Warszawa 1933; **Łazarska A.**, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012; **Machnikowska A.**, *Postępowanie w sprawach gospodarczych* [w:] *System Postępowania Cy-*

wilnego, t. 6, *Postępowania odrębne*, red. A. Machnikowska, Warszawa 2022; Machnikowska A., *Postępowanie w sprawach gospodarczych jako postępowanie odrębne* [w:] *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, red. M. Dziurda, T. Zembrzuski, Warszawa 2021; **Manowska M.**, *Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym jako merytoryczne orzeczenie sądu. Zagadnienia wybrane* [w:] *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi F. Zedlerowi*; Manowska M., *Postępowania odrębne*; Manowska M., *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001; Manowska M., *Postępowanie sądowe w sprawach gospodarczych*, Warszawa 2007; Manowska M., *Postępowanie uproszczone*; **Mączyński M.**, *Ograniczenie prawa podmiotów gospodarczych do sądu*, PiP 2000/5; **Mądrzak H.**, *O pojmowaniu naczelnych zasad postępowania cywilnego* [w:] *Proces i prawo. Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jerzego Jodłowskiego*, red. E. Łętowska, Ossolineum 1989; Mądrzak H., *Postępowanie nakazowe i upominawcze po noweli z 24.5.2000 r. (zagadnienia wybrane)*, M. Praw. 2000/12; **Mikuszewski W.**, *Dopuszczalność umów regulujących sposób prowadzenia dowodów w procesie*, RPEiS 1939/3; **Misiuk T.**, *Rozpoznawanie i rozstrzyganie spraw gospodarczych*, „Palestra” 1990/1; **Mizera M.**, *Zdolność sądowa, interwencja uboczna oraz postępowanie nakazowe i upominawcze w sprawach gospodarczych*, NP 1990/10–12; **Mokry J.**, *Oduwołalność czynności procesowych w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1973; **Mosgo O., Shamatonov A.**, *Die russische Gerichtsreform 2013–2014. Ursachen, Verlauf, erste Ergebnisse und Kritik*, Wissenschaftliche Beiträge des Ostinstituts Wismar, https://www.ostinstitut.de/documents/Russische_Gerichtsreform_2.pdf (dostęp: 23.06.2022 r.); **Mucha J.**, *Zawisłość sprawy w procesie cywilnym*, Warszawa 2014; **Mularski K.**, *Czynności podobne do czynności prawnych*, Warszawa 2011; **Obrębski R.**, *Jeszcze o przekazaniu sprawy pomiędzy wydziałami tego samego sądu*, PS 1999/1; Obrębski R., *Procesowe skutki błędnej oceny charakteru sprawy cywilnej na przykładzie spraw gospodarczych (wybrane zagadnienia na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego, cz. 1*, PS 1997/7–8; **Olaś A.**, *Koncentracja materiału procesowego w postępowaniu nakazowym i upominawczym po zmianach wprowadzonych na mocy nowelizacji KPC z 4.7.2019 r.*, M. Praw. 2021/4; Olaś A., *Postępowanie uproszczone po zmianach wprowadzonych na mocy ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* [w:] *Reforma czy kolejna nowelizacja? Uwagi na tle ustawy z 4.7.2019 r. zmieniającej KPC*, red. P. Ryłski, Warszawa 2020; **Osowy P.**, *Umowa o właściwość sądu jako przykład umowy przedprocesowej. Uwagi na tle art. 46 k.p.c.*, KPP 2005/2; Pazdan M., *Umowa o mediację*, ZNUJ PWiOWI 2004; **Pietrkowski H.**, *Metodyka*, 2021; Pietrkowski H., *Zdolność sądowa według Kodeksu postępowania cywilnego i przepisów szczególnych* [w:] *Księga ku czci Profesora T. Erecińskiego*, t. 1; **Piksin N., Dethloff I.**, *Die Wirtschaftsprozessordnung der Russischen Föderation*, Berlin 2005; **Plagemann F.**, *Wirtschaftsgerichtsbarkeit im russischen Recht, cz. 1–2, Voraussetzungen und Folgen gerichtlicher und außegerichtlicher Streitbeilegung in Russland*, WiRO 2011/9–10; **Podszun R., Rohner T.**, *Die Zukunft der Kammern für Handelssachen*, „Neue Juristische Wochenschrift” 2019/3; *Postępowanie*, red. K. Flaga-Gieruszyńska; *Postępowanie cywilne po nowelizacji. Komentarz dla pełnomocników procesowych i sędziów*, red. B. Karolczyk, Warszawa 2020; *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, red. M. Pazdan, 2018; *Prawo przedsiębiorców. Przepisy wprowadzające do Konstytucji Biznesu. Komentarz*, red. G. Koziół,

Warszawa 2018; **Rejman S.**, *Dochodzenie roszczeń pracowniczych w postępowaniu upominawczym*, NP 1970/5; Rejman S., *Postępowanie w sprawach o roszczenia pracowników oraz postępowanie nakazowe i upominawcze*, Katowice 1965; **Resich Z.**, *Efektywność postępowania cywilnego* [w:] *Proces i prawo. Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jerzego Jodłowskiego*, red. E. Łętowska, Ossolineum 1989; **Rosenberg L., Schwab K.H., Gottwald P.**, *Zivilprozessrecht*, München 2018; **Rylski P.**, *Czy wyłączną przesłanką wstrzymania natychmiastowej wykonalności nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, warrantu, rewersu lub czeku jest groźba poniesienia przez pozwanego niepowetowanej szkody?*, PPC 2011/4; Rylski P., *Naczelnne zasady postępowania cywilnego związane z postępowaniem dowodowym oraz zasady postępowania dowodowego* [w:] *Dowody w postępowaniu cywilnym*, red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, E. Rudkowska-Ząbczyk, Warszawa 2010; Rylski P., *O nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 4.7.2019 r. w ogólności*, „Palestra” 2019/11–12; **Rymkiewicz B.**, *Postępowanie w sprawach gospodarczych a realizacja postulatów sprawności postępowania* [w:] *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w praktyce*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, M. Malczyk, Warszawa 2020; **Schön D.**, *Die Handelsgerichtsbarkeit im 19. Jahrhundert unter besonderer Berücksichtigung des Rheinlands*, Bonn 1999; **Semeniuk A.**, *Ocena proponowanych zmian w procedurze cywilnej w zakresie utrzymania sądów gospodarczych i likwidacji odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Siedlecki W.**, *Ciężar dowodu w polskim procesie cywilnym*, PiP 1953/7; Siedlecki W., *Czynności procesowe*, PiP 1951/11; Siedlecki W., *O tzw. umowach procesowych* [w:] *Studia z prawa zobowiązań. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Alfredowi Ohanowiczowi*, red. Z. Radwański, Warszawa 1979; Siedlecki W., *Zasady wyrokowania*; **Sieńko M.**, *Nowe modele koncentracji materiału procesowego* [w:] *Reforma czy kolejna nowelizacja? Uwagi na tle ustawy z 4.7.2019 r. zmieniającej KPC*, red. P. Rylski, Warszawa 2020; **Skąpski A.**, *Ograniczenia dowodzenia w procesie cywilnym*, Warszawa–Kraków 1981; **Smyk M.**, *Pełnomocnictwo według kodeksu cywilnego*, Warszawa 2010; **Stampe V.**, *Der Funktionsbereich der russischen Wirtschaftsgerichtsbarkeit*, Hamburg 2000; **Stawarska-Rippel A.**, *Państwowy arbitraż w ZSRR*, „Miscellanea Historico-Iuridica” 2009/8; **Stefko K.**, *Postępowanie dowodowe w polskim procesie cywilnym*, PN 1951/1–3; *System PA*, t. 8A, 2018; *System PC*, t. 2, red. Ł. Błaszczak, 2021; *System PP*, t. 2, red. Z. Radwański, A. Olejniczak, 2019; *System PP*, t. 4, red. E. Gniewek, 2021; *System PP*, t. 9, red. W.J. Katner, 2012; **Szanciło T.**, *Przedsiębiorca w prawie polskim*, PPH 2005/3; **Szczurowski T.**, *Pojęcie sprawy gospodarczej po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego*, PUG 2019/9; **Szczurowski T.**, *Prekluzja twierdzeń i dowodów w nowym postępowaniu gospodarczym* [w:] *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, red. M. Dziurda, T. Zembrzusi, Warszawa 2021; **Szczurowski T.**, *Specyfika nowego postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych*, PUG 2019/11; **Szpunar A.**, *Nowa rola hipoteki w obrocie*, „Rejent” 1997/10; Szpunar A., *Wstąpienie w prawa zaspokojonego wierzyciela*, RPEiS 1983/3; **Sztombka J.**, *Rozstrzygnięcie przez sądy spraw gospodarczych*, PiZS 1990/1–3; **Świeboda Z.**, *Rozpoznawanie przez sądy spraw gospodarczych*, NP 1989/10–12; **Tairov S.**, *Wirtschaftsgerichte in der Republik Tadschikistan und das Recht auf Anrufung der Wirtschaftsgerichts*

[w:] *Reform des Zivil- und Wirtschaftsprozessrechts in den Mitgliedstaaten der GUS*, red. M.M. Boguslawskij, A. Trunk, Bielefeld 2004; **Thomas J.**, *Die Abschaffung der Militär- und Wirtschaftsgerichtsbarkeit als Teil der Justizreform in der Republik Moldau* [w:] *Deutsche Beratung bei Rechts- und Justizreformen im Ausland*, red. S. Hülshörster, D. Mirow, Berlin 2012; **Thon A.**, *System postępowania upominawczego według k.p.c. w zarysie*, Warszawa 1935; **Tobler R.**, *Das Berner Handelsgericht un sein Verfahren*, Winterthur 1958; **Trunk A.**, *Einführung* [w:] *Reform des Zivil- und Wirtschaftsprozessrechts in den Mitgliedstaaten der GUS*, red. M.M. Boguslawskij, A. Trunk, Bielefeld 2004; **Trunk A.**, *ZPO-Reform in der GUS-Staaten – Bemerkungen aud detuscher Sicht* [w:] *Reform des Zivil- und Wirtschaftsprozessrechts in den Mitgliedstaaten der GUS*, red. M.M. Boguslawskij, A. Trunk, Bielefeld 2004; **Trzaskowski R.**, *Działalność gospodarcza w rozumieniu przepisów prawa cywilnego na tle orzecznictwa*, „Glosa” 2006/2; **Verschinin A.P.**, *Reform des Zivilprozessrechts un des Wirtschaftsprozessrechts in den Ländern der GUS – Grundlegende Richtungen und Probleme* [w:] *Reform des Zivil- und Wirtschaftsprozessrechts in den Mitgliedstaaten der GUS*, red. M.M. Boguslawskij, A. Trunk, Bielefeld 2004; **Wagner G.**, *Prozessverträge – Privatautonomie im Verfahrensrecht*, Tübingen 1997; **Waligórski M.**, *Polskie prawo procesowe cywilne. Dynamika procesu (postępowanie)*, Warszawa 1948; **Waligórski M.**, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947; **Waligórski M.**, *Zarys polskiego procesu cywilnego*, Kraków 1952; **Wańkowski E.**, *Podręcznik procesu cywilnego. Ustrój sądów cywilnych, postępowanie sporne*, Wilno 1932; **Weitz K.**, *Czy potrzebne jest postępowanie w sprawach gospodarczych?*, PS 2008/7–8; **Weitz K.**, *Między systemem dyskrejonalnej władzy sędziego a systemem prekluzji – ewolucja regulacji prawa polskiego* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego. Szczecin-Niechorze, 28–30.09.2007 r.*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009; **Wengerek E.**, *Demokratyzacja procesu cywilnego w Polsce Ludowej*, RPEiS 1975/1; **Wiak J.**, *Wybrane problemy kaucji w umowie leasingu lokalu*, SIL 2019/28; **Windel P.**, *Brauchen wir die Handelsgerichtsbarkeit?*, AnwBl Online 2019; **Wiśniewski T.**, *Postępowanie sądowe w sprawach gospodarczych*, Kraków 1997; **Włodyka S.**, *Sądownictwo gospodarcze (uwarunkowania i założenia)*, PiP 1987/6; **Włodyka S.**, *Ustawa o rozpatrywaniu przez sądy spraw gospodarczych*, PiP 1990/3; **Zagrobelny K.**, *O potrąceniu w postępowaniu nakazowym*, M. Praw. 2007/15; **Zdyb M.**, **Lubeńczuk G.**, **Wołoszyn-Cichocka A.**, *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Warszawa 2019; **Zedler F.**, *Co dalej z kodeksem postępowania cywilnego?* [w:] *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd katedr postępowania cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, Kraków 2006; **Zedler F.**, *Dochodzenie roszczeń majątkowych od małżonków*, Warszawa 1976; **Zedler F.**, *Dowód z dokumentu elektronicznego w postępowaniu cywilnym* [w:] *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi T. Wiśniewskiemu*; **Zembrzuski T.**, *Koncentracja materiału procesowego – w poszukiwaniu właściwej drogi* [w:] *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, red. M. Dziurda, T. Zembrzuski, Warszawa 2021; **Zembrzuski T.**, *Powództwo rolnika przed sądem gospodarczym*, M. Praw. 2015/11; **Ziemianin K.**, *Dowód z zeznań świadków* [w:] *System PC*, t. 2, red. Ł. Błaszczak, 2021; **Żuk A.**, *Postępowanie w sprawach gospodarczych*, Warszawa 2009.

1. UWAGI OGÓLNE

1.1. WPROWADZENIE

1. Na mocy art. 1 pkt 156 nowelizacji z 4.07.2019 r. w części pierwszej tytule VII Kodeksu postępowania cywilnego dodano przepisy działu IIa „Postępowanie w sprawach gospodarczych”. Był to jeden z flagowych pomysłów w ramach projektu zmian Kodeksu postępowania cywilnego¹ i samej tzw. dużej nowelizacji z 4.07.2019 r. Idea ta od samego początku budziła liczne kontrowersje. Pomimo to finalnie ustawodawca zdecydował się na regulację w art. 458¹ i n. k.p.c. procedury odrębnej przeznaczonej do rozstrzygania sporów pomiędzy przedsiębiorcami.

Powyższe przepisy weszły w życie 7.11.2019 r. zgodnie z art. 17 nowelizacji z 4.07.2019 r. Pojawiające się obiektywnie co do potrzeby istnienia postępowania w sprawach gospodarczych oraz poszczególnych jego unormowań mogą podawać w wątpliwość trwałość wprowadzonych zmian legislacyjnych. Niemniej obowiązywanie przepisów art. 458¹ i n. k.p.c. jest faktem, obok którego nie można przejść obojętnie. Stąd też dokonując systemowej analizy postępowania cywilnego, należy również scharakteryzować postępowanie w sprawach gospodarczych.

Wyjść należy z założenia, że każde postępowanie może być badane pod kątem jego cech funkcjonalnych i strukturalnych². W ramach struktury postępowania można wyodrębnić zagadnienia dotyczące strony przedmiotowej i podmiotowej (statyka postępowania) oraz jego wszczęcia i przebiegu (dynamika postępowania)³. W przypadku postępowania odrębnego, jakim jest postępowanie w sprawach gospodarczych, uzasadnione pozostaje odniesienie się do tych elementów funkcjonalnych i strukturalnych, które stanowią o cechach szczególnych danej procedury. W celu scharakteryzowania postępowania w sprawach gospodarczych w pierwszej kolejności należy poruszyć historię regulacji, osadzić ją w kontekście prawnoporównawczym, by dalej omówić

---

¹ VIII kadencja, druk sejm. nr 3137.

² M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947, s. 32–33.

³ M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja...*, s. 33; J. Jankowski, *Przebieg postępowania egzekucyjnego, upadłościowego i układowego. Struktura postępowań w ujęciu dynamicznym*, Kraków 1999, s. 15; S. Cieślak, *Postępowania przyspieszone w procesie cywilnym. Zarys postępowania nakazowego, upominawczego i uproszczonego*, Warszawa 2004, s. 12; S. Cieślak, *Życiorys Profesora Janusza Jankowskiego* [w:] *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, s. VIII; M. Kostwiński, *Unieważnienie prawomocnego orzeczenia wydanego w postępowaniu cywilnym*, M. Praw. 2014/7, s. 365.

założony cel procedury, określić jej charakter prawny oraz rozważyć kwestie intertemporalne związane z ustawą nowelizującą w odniesieniu do postępowania w sprawach gospodarczych. Następnie uzasadnione jest dokonanie analizy postępowania w sprawach gospodarczych w odniesieniu do dwóch płaszczyzn: statyki i dynamiki postępowania.

1.2. RYS HISTORYCZNY

2. Postępowanie w sprawach gospodarczych pojawiło się w Kodeksie postępowania cywilnego po ponad 7-letniej przerwie, kiedy nie obowiązywała szczególna regulacja dotycząca rozpoznawania spraw gospodarczych przez sądy powszechne. W tym kontekście należy postawić zasadnicze pytanie, czy postępowanie normowane w art. 458¹ i n. k.p.c. jest tworem nowym, czy też stanowi kontynuację postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych, które obowiązywało na mocy art. 479¹ i n. k.p.c. do 3.05.2012. r.⁴ Problem ten nie ma charakteru czysto teoretycznego. Odpowiedź na powyższe pytanie może prowadzić bowiem do ustalenia, czy oraz w jakim zakresie aktualny pozostaje dorobek orzecznictwa i piśmiennictwa ukształtowany pod rządami dawniejszych przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych. Rozwiązanie tego problemu ma zatem wpływ na sposób wykładni przepisów art. 458¹ i n. k.p.c. W celu wyjaśnienia powstałej wątpliwości należy najpierw prześledzić w zarysie historię regulacji odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych.

Należy przy tym nadmienić, że problem rozpoznawania spraw gospodarczych, a w szczególności sporów między przedsiębiorcami, można badać na dwóch płaszczyznach: instytucjonalnej oraz proceduralnej. W pierwszym przypadku kwestia dotyczy wyodrębnionego pionu sądownictwa (lub innego organu władzy publicznej) zajmującego się rozpoznawaniem spraw gospodarczych. W drugim jest związana z funkcjonowaniem odrębnego postępowania, w którym załatwiane są sprawy gospodarcze. W ujęciu teoretycznym obie kategorie są względem siebie rozłączne. Może funkcjonować sądownictwo gospodarcze (czy to jako odrębna gałąź sądownictwa, czy jako element sądownictwa powszechnego) bez specjalnej procedury służącej załatwianiu spraw gospodarczych. Można również wyobrazić sobie sytuację, w której ustawodawca przewiduje odrębne postępowanie w sprawach gospodarczych, zaś nie przekazuje rozpoznawania tych spraw wyspecjalizowanym sądom (pozosta-

---

⁴ Powyższe przepisy zostały uchylone przez art. 1 pkt 46 nowelizacji z 16.09.2011 r.

wiając sądownictwo gospodarcze w kompetencji sądów powszechnych). Polski ustawodawca przyjmował dotychczas różne rozwiązania w tym względzie.

3. Wyodrębnienie w strukturze sądownictwa jednostek organizacyjnych powołanych do rozpoznawania spraw gospodarczych ma w Polsce relatywnie długą tradycję, wzorowaną na rozwiązaniach Napoleońskiego Kodeksu handlowego⁵. Sięgając do prawodawstwa Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego, należy zauważyć, że w art. 6 Przepisów tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem⁶ przewidywano, że do rozpoznawania spraw handlowych powinny być wyznaczane komplety składające się z jednego sędziego jako przewodniczącego oraz dwóch ławników wybieranych przez kupiectwo. Zastrzeżono jednocześnie, że komplety do spraw handlowych będą tworzone w wybranych miejscowościach, zaś w pozostałych sprawy handlowe miały być rozstrzygane przez sądy okręgowe w zwykłych kompletach cywilnych. Ławnicy wchodzący w skład kompletów powołanych do orzekania w sprawach handlowych używali tytułu sędziów handlowych zgodnie z art. 24 Przepisów tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem.

Podobny stan rzeczy utrzymano w ustawie unifikującej ustrój sądownictwa powszechnego, tj. w Prawie o ustroju sądów powszechnych z 1928 r. Zgodnie z art. 21 § 1 p.u.s.p. z 1928 r. sądy okręgowe, którym podlegały miejscowości o znacznie większym ruchu handlowym, rozpoznawały w pierwszej instancji sprawy handlowe wymieniane w ustawach w składzie jednego sędziego okręgowego jako przewodniczącego i dwóch sędziów handlowych. Kompetencję do oznaczenia sądów okręgowych, w których miały być tworzone wydziały handlowe, delegowano w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości wydanym w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu stosownie do art. 21 § 2 p.u.s.p. z 1928 r.⁷ Choć zgodnie z literalnym brzmieniem

---

⁵ Co do historii rozwoju sądownictwa gospodarczego – zob. K. Flaga-Gieruszyńska, *Rozwój sądownictwa gospodarczego w Polsce – zagadnienia wybrane*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Rozprawy Prawnicze” 2014/14, s. 105 i n.; J. Gudowski [w:] *Kodeks*, t. 2, red. T. Zembrzusi, 2020, s. 1077 i n.

⁶ Przepisy tymczasowe o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem z 18.07.1917 r. (Dz.Urz. Dep. Spr. T.R.S. Nr 1, poz. 1).

⁷ Na mocy § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z 24.12.1928 r. w sprawie utworzenia wydziałów handlowych w sądach okręgowych (Dz.U. z 1928 r. Nr 104, poz. 947) powołano 13 wydziałów handlowych w sądach okręgowych w Bydgoszczy, Cieszynie, Jaśle, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, Samborze, Sosnowcu, Stanisławowie, Toruniu, Warszawie. Co do modelu przedwojennego sądownictwa gospodarczego zob. A. Machnikowska, *Postępowanie w sprawach gospodarczych* [w:] *System PC*, t. 6, red. A. Machnikowska, 2022, s. 144 i n.

przepisów sędziowie handlowi nie byli ławnikami, to niewątpliwie stanowili wyspecjalizowany czynnik obywatelski biorący udział w orzekaniu w sprawach handlowych. Na podstawie art. 209 § 1 i art. 212 p.u.s.p. z 1928 r. sędziowie handlowi byli mianowani na okresy 3-letnie przez Ministra Sprawiedliwości i pełnili swe obowiązki bezpłatnie. W myśl art. 210 p.u.s.p. z 1928 r. sędziami handlowymi mogli być wyłącznie obywatele polscy, którzy korzystali w pełni z praw cywilnych i obywatelskich, byli nieskazitelnego charakteru, ukończyli 30 lat życia, władali językiem polskim w słowie i piśmie oraz posiadali praktyczną znajomość obrotu handlowego i zwyczajów handlowych⁸.

W ramach regulacji procesowej ustawodawca przedwojenny nie zdecydował się na wprowadzenie odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych (czy też handlowych według ówczesnej nomenklatury). W d.k.p.c. zamieszczono wycinkowe unormowania dotyczące rozpoznawania spraw handlowych, w tym dotyczące: właściwości sądu (art. 14 d.k.p.c.), przekazywania spraw między wydziałami cywilnymi i handlowymi (art. 217 i n. d.k.p.c.), terminów doręczeń (art. 221 § 2 d.k.p.c.) oraz fakultatywnej podstawy nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności na wniosek powoda (art. 355 d.k.p.c.).

4. Wraz z przemianami ustrojowymi i społeczno-gospodarczymi okresu powojennego oraz istotną zmianą stosunków własnościowych zrezygnowano z wyodrębnienia w strukturze sądownictwa powszechnego jednostek organizacyjnych do załatwiania spraw gospodarczych, co zostało dokonane w następstwie wprowadzenia 7.09.1950 r. tekstu jednolitego Prawa o ustroju sądów powszechnych z 1928 r.⁹ Równoległe z dniem 1.10.1949 r. na mocy dekretu z 1949 r. ustanowiono Państwowy Arbitraż Gospodarczy¹⁰, w skład którego wchodziły okręgowe komisje arbitrażowe i Główna Komisja Arbitrażowa (art. 6 ust. 1 dekretu o państwowym arbitrażu gospodarczym z 1949 r.). Państwowy Arbitraż Gospodarczy, jako twór niezależny od sądownictwa powszechnego, był powołany do rozpoznawania sporów o prawa majątkowe m.in. pomiędzy państwowymi przedsiębiorstwami, bankami, zakładami i instytucjami, przedsiębiorstwami pod zarządem państwowym czy spółkami, w których Skarb Państwa lub inne określone w dekrete podmioty miały

⁸ Szczegółne wymagania stawiano sędziom handlowym, którzy mieli orzekać w sprawach górniczych, musieli bowiem legitymować się stosowanym wykształceniem i praktyką zawodową zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 24.12.1928 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o trybie powoływania sędziów handlowych (Dz.U. Nr 104, poz. 939).

⁹ Dz.U. z 1950 r. Nr 39, poz. 360 ze zm.

¹⁰ Dekret z 5.08.1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym (Dz.U. Nr 46, poz. 340 ze zm.).

przeważające udział w kapitale zakładowym (art. 2 ust. 1 dekretu)¹¹. Z mocy art. 3 dekretu delegowano natomiast Radzie Ministrów kompetencję do przekazania do postępowania arbitrażowego sporów o prawa majątkowe między innymi jeszcze podmiotami.

W zbliżony sposób ukształtowane zostały ustroj i zakres działania Państwowego Arbitrażu Gospodarczego w ustawie z 1975 r.¹² W myśl art. 7 ust. 1 ustawy z 1975 r. zadania Państwowego Arbitrażu Gospodarczego były wykonywane przez Główną Komisję Arbitrażową oraz okręgowe komisje arbitrażowe. Ponadto Państwowy Arbitraż Gospodarczy rozpoznawał spory, w których stronami, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z 1975 r., były m.in. państwowe jednostki organizacyjne, spółdzielnie i ich związki czy organizacje społeczne prowadzące działalność gospodarczą, którym przepisy przyznawały osobowość prawną.

Istotne różnice w zestawieniu przepisów dekretu z 1949 r. oraz ustawy z 1975 r. dotyczyły osób pełniących funkcje orzecznicze w Państwowym Arbitrażu Gospodarczym. W myśl art. 7 ust. 2 dekretu z 1949 r. jedynie prezesi i wiceprezesi Głównej Komisji Arbitrażowej powinni mieć kwalifikacje sędziowskie, przy czym prawodawca dopuszczał wyjątki od tej zasady. Pozostali członkowie Głównej Komisji Arbitrażowej byli powoływani przez podmioty wskazane w art. 8 ust. 1 dekretu. Z kolei w przypadku okręgowych komisji arbitrażowych ich prezesów mianował Minister Finansów (art. 9 ust. 1 dekretu z 1949 r.), zaś członków zespołów orzekających wyznaczały strony wiodące spór (art. 9 ust. 2 dekretu z 1949 r.). Na mocy ustawy z 1975 r. doszło do swoistej profesjonalizacji arbitrów i zbliżenia ich statusu do statusu sędziów sądów powszechnych. Wprowadzono bowiem aplikację arbitrażową oraz asesurę arbitrażową (art. 13 ust. 2 ustawy z 1975 r.). Ponadto precyzyjnie określono wymagania, jakie powinien spełniać kandydat na arbitra okręgowej komisji arbitrażowej, włączając w to wymóg ukończenia wyższych studiów prawnych, odbycia aplikacji arbitrażowej, złożenia egzaminu na arbitra oraz co najmniej 2-letniego stażu pracy jako asesor arbitrażu (art. 14 ust. 1 ustawy z 1975 r.). Alternatywnie arbitrami mogły zostać osoby spełniające wymagania do powołania na stanowisko sędziego lub posiadające kwalifikacje radcy prawnego (art. 14 ust. 2 ustawy z 1975 r.). W stosunku do arbitrów Głównej Komisji Arbitrażowej przewidziano natomiast dodatkowy wymóg stażu pracy (art. 15

---

¹¹ Co do istotnych mankamentów Państwowego Arbitrażu Gospodarczego i jego funkcjonowania zob. A. Machnikowska, *Postępowanie w sprawach gospodarczych* [w:] *System PC*, t. 6, red. A. Machnikowska, 2022, s. 149.

¹² Ustawa z 23.10.1975 r. o Państwowym Arbitrażu Gospodarczym (Dz.U. Nr 34, poz. 183 ze zm.).

Recenzent
Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Wydawca
Małgorzata Stańczak, Klaudia Szawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładki i stron tytułowych
Agnieszka Tchórznicka

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-317-3 – tom II cz. 4
ISBN 978-83-8092-643-1 – komplet Systemu

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9788383283173 W01P01

Tom II cz. 4

ISBN 978-83-8328-317-3

9 788383 283173

Cena 299 zł (w tym 5% VAT)

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

